

Landskap: Halland Upptecknare: Ebbe Nilsson, Lärav
 Härad: Höök Berättare: Janne Nilsson, Skättbult
 Socken: Hörsbult Berättarens yrke: f. d. landbrukare
 Uppteckningsår: 1960 Född år 1879 i Hörsbult

Biografiska uppgifter om berättaren. s. 1.
 Om hus och gårdar. s. 1-4.

Hemslöjd: stickade saker. s. 4

Gärdshandlare s. 6-11.

Leklag. s. 11-12

Arbetslöser v. potatisplantering o. betupptagning m. m. s. 12-14

Firer. s. 14

Begravning. s. 14.

Julagille. s. 14-15.

Torgdag. s. 15.

Handel v. kyrkan på söndagen. s. 15-16.

Tidningar. s. 15-16.

Janne Nilsson bor tillsammans med sin 10 år yngre hustru på ett ställe i Stätthult, 375 m från Ängelholmsvägen. Stället har övertagits av en ogift son. En ogift men förlovad dotter bor också hemma. Samtliga byggnader utom en är nybyggda under 1950-talet. De gamla har rivits. Stall- och logbyggnaden är nybyggd 1952, boningshuset 1954 och en byggnad med bl. a. garage i 1959. Det kvarstående äldre uthuset är endast 25 år gammalt. Det ersatte ett hus, som brann ned. Gårdens yttre villkor om ordning och välstånd. Arealen är 68 tunnland, därav 17-18 odlad mark, 4-5 betesmark och resten skog och mossar. Den odlade jorden består av grus- och mossjord. Vintervete går inte att odla. De har försökt lite grund med vårvete på senare år.

Janne Nilsson är en blid och stillsam

med underfundig humor,
man, som gärna berättar om gamla tider. Men
des frångår, så han varit en själständigt man,
som haft en egen vilja. Han ville inte gå i
ledband, säger han själv.

- Det här stället köpte jag för 50
år sedan. Det var den 10 april 1910. Jag
är född i Rävälung. Det är en liten by,
som inte ligger så långt från
Där fanns det tre ställen och finns än. Men
ägaren till det största stället, som hade
en rymd av 360 tunnland allt som allt,
drunknade. Det var den 8 januari 1912.
Han hade gift sig 1909. Han tillhörde en gam-
mal släkt, som var åtminstone 200 år gam-
mal. Hans änka, Anna Pettersson, hade
kommit från Borstahusen, och hon flytta-
de tillbaka dit efter mannens död. En
son föddes 3-4 månader efter. Han är

nu målare och bor i brustaluseu. Stället
köptes av baggbölare. Det var sparad skog
på det innan. Det var trävaruhandlare
Artur Persson, som köpte det. Sen blev bo-
ningshuset använd till julestuga.

Min far var född på det stället. Där
fanns en vanlig kallväddad stuelänga med
två stegar och fyra kaurar. Det dröjde
länge, innan det kom tapeter på väggarna.
Tidigare var det nakna hyvlade och vitsku-
rade plankväggar. Till jul var det klätt
med gamla bräder och lakea. På en si-
da om en liten smal förstuga med sten-
sat golv fanns det en stuga. Stugan till
vänster kallades rindängsstugan. Den
var inte så stor.

På vårt ställe var böningshuset högst
10 alnar i kvadrat. Där bodde far och

mor och fem barn och 80 m. stora vissa ti-
der. Där fanns två rum, ett större och ett
mindre, och en förstuga. Det året jag
föddes blev bostaden tillökad med en
storstuga och två kamrar. Vi var sju sys-
kon, som växte upp där.

Vårt ställe var på 45 tunnland. Far
dog 1888 och då var det 7-8 tunnland odlad
jord. Det fanns ingen skog till avsalu,
ingen timmerskog, utan bara husbehovs-
virke. Vi odlade ingen brödsäd, så det
var dåligt många gånger, att det vi odlade
räckte till, så att vi fick pengor till
säd. Kondanter fick vi in genom hem-
slöjden. Vi tillverkade vantar och strum-
por hemma, och det var tämligen vantigt,
att man gjorde det i gårdarna. Min mor
hade specialiserat sig på fiskarvantar

av islandsull. De skulle ha en tunnare
gå va sida, så att det inte var så roge,
hur fiskarna krängde dem på sig. Det
skulle ju gå fort att ta för sig vantarna.
För 24 påva vantar fick man 1.50. Då
skulleullen kardas och spinnas och vantar-
na stickas, tvättas, valkas, torneas och bē-
ras ut (till den som köpte upp dem). Min
yngre bror var rätt så styv på att sticka.
Vi brukade gå hem till varandra på kväl-
larna och sticka. Det var inte så ovanligt,
att karlarna också stickade. På en sån
kväll stickade min bror fem vantar. Det
var strax när han var konfirmerad.

Jag var inte så kvick i fingrarna,
att jag hade handlag till att sticka. Men
mor ville alltid ha mig till att kardas.
Jag hade redan förärvat ett par kardor,

innan

~~innan~~ jag var 5 år. Redan så tidigt fick jag liälla mjölk med att grookarda. Sen fick jag finkardaullen.

För dog, när jag var 8 år. Han var gård-farihandlare en del av året. Han for ner till Skåne och sålde hemsticket mest för efterköstarna. Annars sålde han järnvaror. Den bar han också omkring för ryggen. Han köpte dem av grosshandlarna i städerna.

Jag har praktiserat gårdfarihandeln ett par efterköstar, när jag var ledig. Men jag tyckte inte om det. Det var ett dåligt arbete.

Min yngre bror ville inte flytta från hemmet, så han fick överta stället. Jag tyckte inte om att gå i någon sorts ledband, så jag gav mig ut. Jag köpte ett ställe i Ringhult och hade det ett tag. Sen sål-

de jag det och var hemma och skötte stället,
medan min bror arbetade på kraftstationen
i Knäred. Det var sedan jag sålde stället
i Långhult, som jag var rite och handlade.
Det var åren 1906 och 1907, som jag hade
gårdshandelsrättighet.

När man hade gårdshandelsrättighet,
fick man gå varst man ville. Man skulle ha
tillstånd av länsstyrelsen. Jag gick bara i
Halland och hade tillstånd av länsstyrelsen
i Hallands län. Egentligen var det bara
biträdesrättighet jag hade. Det var en an-
nan handlare, som ville ha mig med ut.
Vi gick i gårdarna och var också på markna-
derna. Det var frimarknader då, så där
fick man sälja allt möjligt. Jag sålde
tröjor, kalsonger, blusar och allt sånt
där.

De kallade gårdshandlarna för knallar. Om folket i Hishult sa man: "I Hishult ä ä både karlar och fruntimmer rite och knallar. Där ä bara präst och klosterare hemma, och de har så brått ås sy knallgäsa." Det var ju övidrift i det där, för det var sällan, ås där var fruntimmer rite, men när gång kunde vår knalles fru följa med till marknaderna.

De första knallarna var vävskedsknallar. Det fanns de härifrån också, som sålde vävskedar. De tillverkades i Markaryd. Knallarna ifrån Hishult var över hela landet. När ifrån Stubbhult var uppe i Falun.

Det blev sämre ås sämre för gårdshandlarna. De flesta knallarna bråkspelade konkurs mot slutet. De sålde

för lite och festade om för myckes. En lör-
dag kom en kenne till Kalustad och träffa-
de på 12 bishulttskenallar. På hela dan
sålde han ett par kalsonger. När han sen
skulle bjuda alla de andra tolv på sprit,
så förstär man att affärerna den dan inte
blev så lysande.

När de inte längre kunde få gårdfari-
handelsintyg, skaffade de sig handelslöjds-
intyg i stället. Men de sålde fabriksvaror
också i alla fall. De gamle gårdfaritandler-
na fick behålla sina rättigheter, så länge
de ville hålla på. Men där var inga nya,
som fick rättigheter.

Vi hade nederlag på ett ställe, och
då återkom vi, när vi skulle fylla på lager.
Då fick vi betala en slant för att få äta
och bo. Annars kunde vi få mat och bus-

rum för gårdarna. Vi lärde känna folket rätt bra, så vi visste, var vi kunde få visa varorna och få sälja. Det lärde man ganska, att vi blev utskrämda, men det var inte så ofta. Vi hade en stor skynke på ryggen med sakerna i. Det blev rätt tungt och arbetsamt att gå en halv mil med det.

Jag såg en bil i Halmstad på slottsmöllan. Det var en stor väldig lastbil med järnhjul. När den kom, donade det i hela stan.

Första bilen mötte jag 1913 mellan Hissludd och Knäred. Jag hade ett par rätt så skarpa hästar då. Den häst som kom närmast bilen hoppade till höger. Men jag hade tungt lass, så ingenting fartigt hände. Den hästen högg sen efter bilarna. Men hästarna vaude sig för. Att de blev

rädda, berodde för det mesta på kuskarna.
Dessa juskade hästarna och skrek till dem,
innan de mötte någon bil. Och hästarna
inte var rädda innan, så blev de det.

Från Räväljung var en gammal kyrkostig,
att följa råtta fram till Hishult. Det var unge-
fär $1\frac{1}{2}$ km dit.

Ungdomen i Räväljung, Ringhult och Högabö
hade gemensamt leklag. Vi pamlades lite var
det kunde bära sig. När jag bodde i Ring-
hult, höll de på över ett år där på söndags-
kvällarna. I Hishult var det månadstorgdag.
Då pamlades för 100-tals ungdomar. Det
var tre ~~g~~ gånger pamlades ungdomar hem-
ma i Räväljung på torgdagkvällar. Det
var inte så farligt många, som kom.

När ungdomen pamlades, kom ibland
åtskilliga, som var förtjusta i sprit, och de

förstörde nöjes för de andra.

Arbeten utfördes aldrig gemensamt. Regeln var: "Var behyttt se!" ("Var och en får klara sig!") Om man behövde teja, fick han i regel betala för hjälpen.

Första året jag var ute och ylockade potatis fick jag 25 öre om dan och maten. 1896 och 1897 var jag på Västra by gård vid Kattarp i betona. Då hade vi 1 kr om dan och bostaden. Det var många här uppifrån, som tog dit. Det var inget roligt arbete, men man fick ju ta det man kunde få. Det var gott om arbetskraft här men inte mycket arbete. Tidigare var det många, som gick ner till Skåne och tröskade på gårdarna på löstarna. Sen blev det betor på närmare håll, och då behövde man inte ge sig iväg till Skåne. Först när de började

gå iväg, så var det till Säbyholm. Säbyholm
har ju farligt styrt lerjord, så det var tungt
att ta upp betorna där.

På Västraby var det daglön på sommaren
och ackord på efterhösten. Man hade 31.50
för att ta upp ett tunnland betor. När vi
gallrade och hackade, var vi en flock på 50-
60 st. på ett stycke. En gaphals stod
över en och såg till så man raskade på.

Var där man påg, som blev efter, så var han
inte rädd för att smälla till honom i aktern.

Var och en fick själva belara av maten.
Det kunde ju hända, att några slog sig
ihop, men annars fick man själva laga sin
mat. Vi hade tre matraster. På middagen
var det 1 1/2 timmes fritt. Då fick vi hinna
med att laga lite mat, men det kunde ju
inte bli så märkvärdigt. Vi hade mat med

hemifrån, så det räckte en månad. Det enda
vi behövde köpa, var egentligen bröd. Ibland
när man åt så var det så det rök av truten.
Så mycket mjögel var där på maten.

Vi måste stanna 6-7 veckor på sommaren.
De släppte inte folk, förän lörd var inne.
Jag var t. o. m. med om att ta upp lörd.
Vi prögar fick alltid stäcka lörd med.

När böressen har inte funnits i min
tid. Det var med pojkar, som frände, så-
vida det inte var föräldrarna. De var nog
fortare färdiga att gifta sig för än de än nu.

Efter en begravning brukade folket
hjälpa till att lösa graven. Då hade de
en hel hop träspadar till hjälp. Kyrkovärd-
mästaren skötte bara om ringningen och
grävningen.

Julagille var obligatoriskt för. Det

var matagille med en måttid vid skymning-
en och en utåb smätimmarna. På det stora
stället hade de i regel sitt gille annandag
juli, och då fick ingen annan komma i vä-
gen. Det var släktagillet. Inte många
av grannarna var med.

Första helafria onsdagen varje månad
hölls torsdag i skulet. En 5, 6 stycken
sålde kaffe till torsdagsfolket, så då väs-
te det ha varit mycket folk där. Kaffe och
kakor kostade 12 öre per person.

I mina första gårdar kunde det vara
någon sillakrämare, som stod och sålde nedan-
för kyrkan på söndagen. Men folk hade
väl knappast möjlighet att ta med sig sill
hem då. Sillahandlaren hade väl inget gap-
per att vira den i. Tidningar fanns ju inte
många. Skånes Annonsblad kostade 50 öre

om året och kom en gång i veckan. Det var
den första tidningen. Det har ju funnits tid-
ning i Kalholmen också, men den har alltid gått
dåligt.

Nån söndag kunde där vara de som
sålde brännvin i närheten av kyrkan, sär-
skilt om det var dop eller kyrkotagning före
högmässan. Gamla gästgivarvärderna har fyllt
75 år, så den fanns ju den tiden. Den var
öppen när som helst. Tidigare fanns det
ett brännvinsbränneri vid gamla bron i His-
hult. Jag minns det, men det beagnades
inte då. Det var en röd lada, och vid den
hade olika takspeglare sina uppvisningar.
Jag minns, men någon gjorde frivolter där.